

UDK 631.2

**QISHLOQ XO'JALIGIGA MO'LJALLANMAGAN YER UCHASTKALARINI
XUSUSIYLASHTIRISHDA YER AXBOROT BAZASINI YARATISHNI
TAKOMILLASHTIRISH**

Egamova Dilchehra Adizovna

*Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash
muhandislari instituti milliy tadqiqot universiteti*

Buxoro tabiiy resurslarni boshqarish instituti tayanch doktoranti

Nurullayev Shahzod Qahramon o'g'li

*Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti
milliy tadqiqot universiteti Buxoro tabiiy resurslarni boshqarish instituti magistranti*

O'zbekiston Respublikasining yer kodeksida yer umummilliy boylik ekanligi va xalqimiz hayoti, faoliyati va farovonligining asosi sifatida undan oqilona foydalanish zarurligi va u davlat tomonidan muhofaza qilinishi belgilab berilgan. Shuningdek, yer to'g'risidagi qonun hujjatlarining asosiy vazifalari hozirgi va kelajak avlodlarning manfaatlarini ko'zlab yerdan ilmiy asoslangan tarzda, oqilona foydalanish va uni muhofaza qilishni, tuproq unumdorligini tiklash va oshirishni, tabiiy muhitni asrash va yaxshilashni, xo'jalik yuritishning barcha shakllarini teng huquqlilik asosida rivojlantirish uchun sharoit yaratishni, yuridik va jismoniy shaxslarning yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarini himoya qilishni ta'minlash maqsadida yer munosabatlarini tartibga solishdan hamda bu sohada qonuniylikni mustahkamlashdan iborat ekanligi mustahkamlab qo'yildi. Yer cheklangan tabiiy resurs bo'lganligi bois fuqarolik muomalasiga tortiladigan obyektlar ichida alohida o'rin tutadi. Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq yer uchastkalariga bo'lgan ashyoviy huquqlarni yerlardan tadbirkorlik maqsadlarida foydalanish uchun kimoshdi savdolarida sotish ishlari yo'lga qo'yildi. Bir necha bor qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan ba'zi yer uchastkalarini (asosan aholi punktlaridagi uy-joylar va boshqa turli bino-inshootlar bilan band bo'lgan yerlarni) ommaviy tarzda xususiylashtirishga urinishlar bo'ldi. Ammo ushbu jarayon turli sabablarga ko'ra yakuniga yetkazilmadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021 yil 8 iyundagi PF-6243-son Farmoniga ko'ra, yer uchastkalarini ajratishning barcha uchun teng, shaffof va bozor tamoyillariga asoslangan tartibini joriy etish, yerga oid mulkiy va huquqiy munosabatlarda barqarorlikni ta'minlash, yerlarni muhofaza qilish, yer egalarining mulkiy huquqlarini kafolatlash, shuningdek yerning iqtisodiy qiymatini belgilash orqali uni fuqarolik huquqiy muomalasining ob'ekti sifatida erkin muomalaga kiritiladi.

O'zbekiston Respublikasining 2021 yil 15 noyabrda qabul qilingan "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiylashtirish to'g'risida"gi O'RQ-728-sonqonuni ushbu sohada muhim ahamiyat kasb etdi.

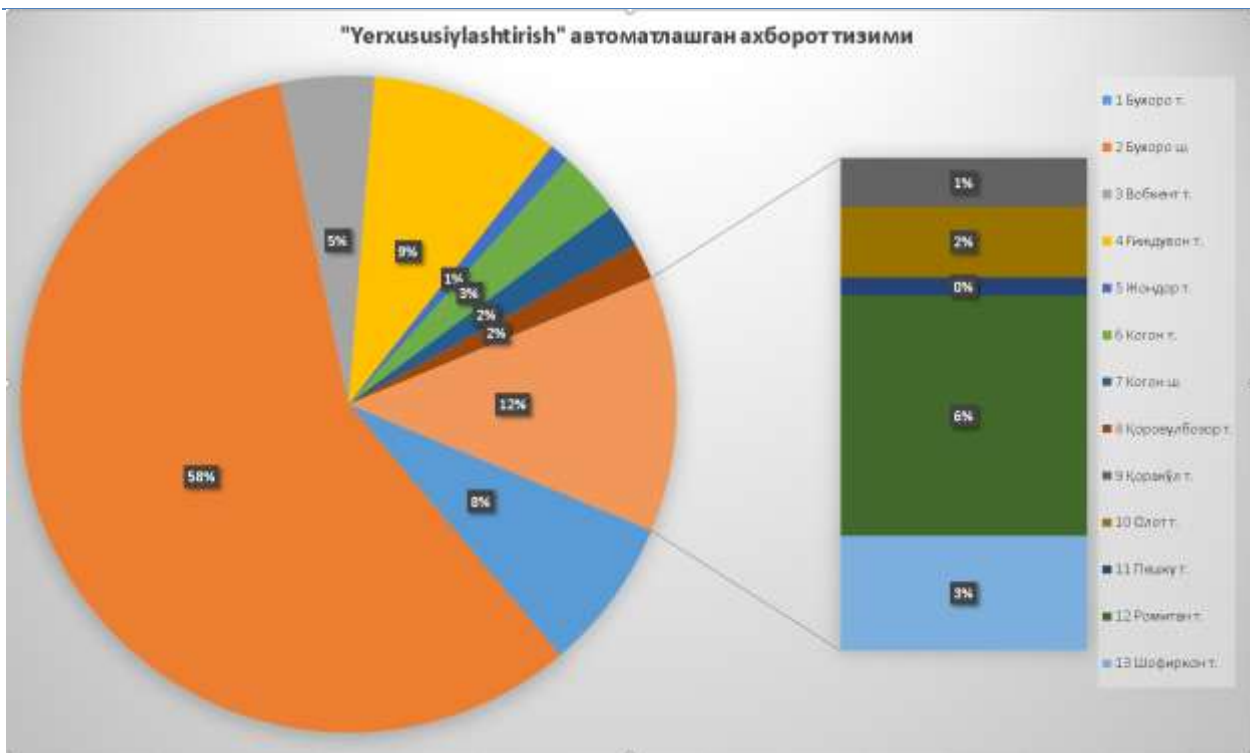
Mazkur qonunga ko'ra, qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkasi - qishloq xo'jaligi ehtiyojlari uchun berilmagan yoki ushbu maqsadlar uchun mo'ljallanmagan yer uchastkalari tushuniladi.

Yer uchastkasini xususiylashtirishda - davlat mulki bo'lgan qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalari O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining va yuridik shaxslarining mulkiga o'tkaziladi va bu jarayon elektron onlayn-auksion savdolari o'tkazish asosida amalga oshiriladi.

So'nggi paytlarda yerlarni xususiylashtirish muhim masala bo'lib qoldi, ko'plab mamlakatlar davlat yerlariga egalik huquqini xususiylashtirishga o'tkazishga intilmoqda. Biroq yer uchastkalarini xususiylashtirish uchun yer axborot bazasini yaratish jarayoni murakkab va ko'p vaqt talab qiluvchi jarayon bo'lib, ko'pincha bu jarayonning kechikishi va samarasiz bo'lishiga olib keladi. Ushbu tadqiqot ishi aniqlik, samaradorlik va shaffoflikni oshirishga e'tibor qaratgan holda yerlarni xususiylashtirish uchun yer axborot bazasini yaratishni takomillashtirish yo'llarini taklif etadi.

Yerlarni xususiylashtirish iqtisodiy o'sish va rivojlanishni rag'batlantirishga intilayotgan ko'plab hukumatlar uchun mashhur siyosat variantiga aylandi. Davlat yerlarini xususiylashtirishda ko'pincha yer uchastkalari va ular bilan bog'liq bo'lgan atributlarni to'g'ri identifikatsiya qiluvchi to'liq yer axborot bazasini yaratish talab etiladi. Biroq, bunday ma'lumotlar bazasini yaratish bir nechta manfaatdor tomonlarni, murakkab protseduralarni va texnik muammolarni o'z ichiga olgan juda qiyin vazifa bo'lishi mumkin. Binobarin, yer uchastkalarini xususiylashtirishda uning aniqligi, samaradorligi va shaffofligini ta'minlash uchun yer axborot bazasini yaratishni takomillashtirish zarur. Yerlarni xususiylashtirish uchun yer axborot bazasini yaratish odatda to'rtta asosiy bosqichni o'z ichiga oladi: ma'lumotlarni yig'ish, ma'lumotlarni qayta ishlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va ma'lumotlarni tarqatish. Ma'lumotlarni yig'ish yer uchastkalari, jumladan, ularning joylashuvi, hajmi, chegaralari, egalik huquqi va foydalanish to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plashni o'z ichiga oladi. Ushbu ma'lumotlar turli manbalardan, jumladan, sun'iy yo'ldosh tasvirlari, so'rovlar va joylarga tashriflardan to'planishi mumkin. Ma'lumotlarni qayta ishlash xom ma'lumotlarni raqamli xarita yoki elektron jadval kabi oson tahlil qilinadigan formatga aylantirishni o'z ichiga oladi. Ma'lumotlarni tahlil qilish naqshlar, tendentsiyalar va anomaliyalarni aniqlash uchun qayta ishlangan ma'lumotlarni tekshirishni o'z ichiga oladi. Nihoyat, ma'lumotlarni tarqatish tahlil qilingan ma'lumotlarni tegishli manfaatdor tomonlar bilan bo'lishishni o'z ichiga oladi.

Yerlarni xususiylashtirish uchun yer axborot bazasini yaratish uning samaradorligiga to'sqinlik qiladigan turli muammolarga duch kelishi mumkin. Bu qiyinchiliklarga ma'lumotlar sifati muammolari, ma'lumotlarga egalik qilish bo'yicha

nizolar, ma'lumotlar xavfsizligi bilan bog'liq muammolar, texnik qiyinchiliklar va cheklangan resurslar kiradi. Ushbu qiyinchiliklar ma'lumotlardagi kechikishlar, xatolar va nomuvofiqliklarga olib kelishi mumkin va shu bilan yer ma'lumotlar bazasining ishonchliligi va ishonchligiga putur yetkazishi mumkin.

Yerlarni xususiyashtirish uchun yer axborot bazasini yaratishni takomillashtirish maqsadida quyidagi tavsiyalar taklif etiladi:

Hamkorlik asosidagi yondashuvni qo'llash: yer bo'yicha axborot bazasini yaratishda barcha manfaatdor tomonlar, jumladan, yer egalari, davlat organlari, fuqarolik jamiyati tashkilotlari va xususiy sektor ishtirok etishi kerak. Bunday yondashuv barcha ovozlar eshitilishini va barcha tashvishlar ko'rib chiqilishini ta'minlaydi.

Zamonaviy texnologiyalardan ya'ni: sun'iy yo'ldosh tasvirlari, dronlar va geografik axborot tizimlari (GIS) kabi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlashning aniqligi va samaradorligini oshirishi mumkin.

Ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash: ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligi yer ma'lumotlar bazasining yaxlitligi va maxfiyligini ta'minlash uchun juda muhimdir. Shuning uchun ma'lumotlarni ruxsatsiz kirish yoki manipulyatsiyadan himoya qilish uchun tegishli choralar ko'rish kerak.

Ma'lumotlar sifatini ta'minlash tizimini ishlab chiqish: Ma'lumotlar sifatini ta'minlash tizimi ma'lumotlarning aniq, ishonchli va izchil bo'lishini ta'minlashga yordam beradi. Ushbu tizim ma'lumotlarni tekshirish, tekshirish va tozalash protseduralarini o'z ichiga olishi kerak.

Yerlarni xususiyashtirish uchun yer axborot bazasini yaratish umumiy foydalanishdagi yerlarni xususiy mulkchilikka o'tkazishda muhim qadamdir. Biroq, bu

jarayon murakkab va ko'p vaqt talab qilishi mumkin, bu ko'pincha kechikishlar va samarasizlikka olib keladi. Yer axborot bazasini yaratishni takomillashtirish uchun ushbu tadqiqot ishida taklif etilgan tavsiyalar, jumladan, ishtirokchi yondashuvni qabul qilish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash, ma'lumotlar sifatini rivojlantirishni o'z ichiga olishi kerak. kafolat doirasi. Ushbu tavsiyalarga rioya qilish orqali yer ma'lumotlarini yaratish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi qonuni "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yerlarni xususiylashtirish to'g'risida" gi 13.08.2019. O'RQ 552 -son
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni. 2020-yil 7-sentyabr PF-6061
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasi davlat soliq qo'mitasi huzuridagi Kadastr agentligining faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori 2020-yil 7-sentyabr PQ-4819.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlardan foydalanish va muhofaza qilish tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"
5. Egamova, D.A, Shukurova N.O, Ahmadov B.O (2020). EFFICIENT AND RATIONAL USE OF LAND RESOURCES IS A REQUIREMENT OF THE TIME. In Эффективность применения инновационных технологий и техники в сельском и водном хозяйстве (pp. 327-328).
6. Egamova, Dilchehra Adizovna; Bobojonov, Said; Muhamadov, Qamariddin Muxtarovich. "BUXORO VILOYATIDA TUPROQ MELIORATIV HOLATINI YAXSHILASH CHORA-TADBIRLARINI TAKOMILLASHTIRISH." Студенческий вестник 18-11 (2021): 92-94
7. Tukhtaeva K. T., Egamova D. A. CHARACTERISTICS OF DESERT-SANDY SOILS OF KANIMEKH DISTRICT //The Way of Science. – 2014. – С. 49.
8. Жураев Т. Х., Эгамова Д. А. ГЕОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ДЛЯ СИМУЛЯЦИИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА ОБОРАЧИВАНИЯ ПЛАСТА //СОВРЕМЕННЫЕ ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ, ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ. – 2020. – С. 106-109.
9. Egamova Dilchehra Adizovna, Bobojonov Said Utkirovich, & Mukhamadov Kamariddin Mukhtarovich. (2021). IMPROVEMENT OF SOIL RECLAMATION (ON THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION). Euro-Asia Conferences, 5(1), 285–286.
10. Egamova, D. A., Azimova, S. J., Muxamadov, Q. M., & Bobojonov, S. (2021). LABOR RELATIONS ON THE FARM. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (6-2), 23-26.

11. Tuxtayeva, X. T., Egamova, D. A., & Hamroyeva, B. Z. (2022). The Potential of Ecotourism in the Economic and Social Development of Bukhara Region. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 8, 155-158.
12. Adizovna, E. D., & Farrukhovna, Q. L. (2022). LAND RESOURCES MANAGEMENT ISSUES. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(05), 138-141.
13. Adizovna, E. D. (2022). ECONOMIC AND ECOLOGICAL ASPECTS OF AGRICULTURAL LAND PROTECTION IN INTER-FARM LAND CREATION. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 1304-1310. Adizovna, E. D. (2022). ECONOMIC AND ECOLOGICAL ASPECTS OF AGRICULTURAL LAND PROTECTION IN INTER-FARM LAND CREATION. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 1304-1310.
14. Adizovna, E. D., & Shokirovich, H. S. (2022). Features of Land Monitoring in Agriculture. *American Journal of Social and Humanitarian Research*, 3(6), 193-196.
15. Abdulloyev, A. M., Sattorov, S. Y., Sulaymonov, M. V., Abdualiyeva, S. H., Ochilov, A. B., & Ismatov, T. A. (2022). Foreign Experience in Land Use Management. *Indonesian Journal of Innovation Studies*, 18.
16. Muzaffarovich, A. A., Yarashovich, S. S., & Hamdamovna, A. S. (2022). SUVDAN OQILONA FOYDALANISHDAGI MUAMMOLAR. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 911-915.
17. Adizovna, E. D., & Nematovich, S. J. (2022). ADVANTAGES OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN GROUND MONITORING. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 10(11), 1-4
18. Adizovna, E. D. (2023). YER RESURSLARIDAN FOYDALANISHNI BOSHQARISH MASALALARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(16), 173-178.
19. Adizovna, E. D. (2023). DISTINCTIVE FEATURES OF THE GERMAN CADASTRAL SYSTEM. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 2(20), 178-182.
20. Эгамова, Д. (2023). Социально-экономическое значение приватизации земельных участков. Основные направления стратегии земельной реформы: проблемы и решения, 1(1), 101-108.
21. Adizovna, E. D., & Majiddinovich, U. U. (2023). GERMANIYA KADASTR TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(16), 358-362.
22. Егамова, Д. А., Бобожонов, С. У., & Мухаматов, К. М. (2014). ПОВЫШЕНИЕ РАЦИОНАЛЬНОГО И ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ. *The Way of Science*, 57.
23. Adizovna, E. D., & Majiddinovich, U. U. (2023). O'ZBEKISTONDA MULKNI HIMOYA QILISH HAMDA XUSUSIY MULKCHILIK SHAKLLARINI YANADA

TAKOMILLASHTISH. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 2(15), 83-89.

24. Эгамова, Дильчехра, and Н. К. Ахадова. "МЕТОДИКА И ТЕХНОЛОГИЯ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ." *Центральноазиатский журнал образования и инноваций* 2.3 (2023): 53-57.

25. Adizovna, E. D. (2023). SYSTEM OF LAND STRUCTURE DESIGN IN UZBEKISTAN AND ITS MAIN CONTENT. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(3), 155-161.

26. Egamova, D., & Ahadova, N. (2023). O'ZBEKISTONDA YER TUZISHNI LOYIHALASH TIZIMI VA UNING ASOSIY MAZMUNI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(3), 47-52.

27. Xasanov, F., Egamova, D., & Asatov, J. (2023). EKOLOGIK BERQARORLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI YERLARINI LOYIHALASHNING SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH CHORA-TADBIRLARI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(3), 138-143.

28. Egamova, D., Nurullayev, S., & Ahadova, N. (2023). XUSUSIY MULK SIFATIDA YERDAN FOYDALANISH MEKANIZMI SHAKLLANISHING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Бюллетень педагогов нового Узбекистана*, 1(3), 18-23.